

ԲԱԶՄԱՎԷՊ

Է. ՏԱՐԻ. ԹԻԻ 2.

1849

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 15.

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Լէոնի պատանի :

ՊԱՏԱՆԵԿՈՒԹԻՒՆԸ մարդուս կէ-
նացն առջի հասակը կամ իբր թէ գա-
րունն է . որչափ որ ցանկալի հասակ
մըն է , այնչափ անոր յարգը քիչ կը
ճանչնայ ունեցողը : Թէ որ կարելի բան
ըլլար ծերանալէն ետքը նորէն դառնալ
պատանի ըլլալ՝ ան ատենը երջանիկ
կ'ըլլար պատանեկութիւն . բայց ձմեռ-
ւոնէ ետքը նորէն գարուն կուգայ , ծե-
րութենէ ետքը նորէն պատանեկու-
թիւն չգար : Լնոր համար թէ որ կըտ-
րիճը գիտնար , ու ծերը կարենար , եր-
կուքն ալ երջանիկ կ'ըլլային , կ'ըսէ ա-
ռակը : Բայց եկուր նայէ որ աս եր-
կու կատարելութիւնները , որոնց մէկ-
տեղ ըլլալովը միայն կրնայ մեր կեանքը
երջանիկ ըլլալ , շատ դժուարաւ մէկ-
տեղ կը գտնուին : Արչափ իմաստուն

ըլլայ պատանի մը , խոհեմութիւնը պա-
կաս է . Սողոմոն իմաստունն ալ կատա-
րեալ խոհեմութիւնը ծերութեան ա-
տեն սորվեցաւ . ըսել է որ ան ատեն
փորձ եղաւ . խոհեմութիւնը փորձա-
ռութեան կը կարօտի , փորձառութիւնն
ալ շատ տարիներու . ասկէ կը հետեւի
որ պատանի մը տարեց մարդու փորձը
ու խոհեմութիւնը չկրնար ունենալ :
Լնոր համար Սողոմոն արգիլեց որ հասա-
կը չառած մարդ խորհրդական չկրնայ
ըլլալ , որչափ ալ իմաստուն ու խոհեմ
երեւնայ : Արբուվամին օրինակն ալ մե-
զի բաւական է Սողոմոն իրաւունք ու-
նենալը ցուցնելու :

Լն ամէն ըսածներէս կը հետեւի որ
պատանի մը ամէն կերպով պիտոր ջա-
նայ փորձ եղող տարեց մարդկանց խոր-

Հրդուր իր անփորձութիւնը լեցնել . բայց եկուր հասկըցու իրեն աս բանը : Եւ ինչն անհրաժեշտ էր փորձել , իր փորձովը սորվել , որչափ ալ փորձառուութեան տուած համարները սուղ ըլլան՝ փոյթը չէ . փորձ եղողներուն խօսքը մտիկ չընելով ինչայ ալ , իրեն խրատ չըլլար : Եւ ինչն դիպուած առջի պատահածներէն տարբեր կը համարի ու միշտ ծերերուն խօսքը վախկոտի խօսք սեւեւելով , միշտ փորձանքի կը հանդիպի : Եւ ինչն բանի յաջող ելքը միայն կը մտածէ , չգիտեր որ աշխարհիս ձախորդութիւնները աւելի են քան զյաջողութիւնները . ամենուն կը վստահանայ ու միտքը կը յայտնէ . բաց նամակ կը նմանի , ամէնքը կրնան կարգաւ միտքին :

Պատանուոյ մը ամենէն կարեւոր բան հլուութիւնն է , որովհետեւ խոհեմութեան տեղը հլուութիւնը միայն կրնայ լեցնել . իսկ խոհեմութիւնը անանկ հարկաւոր կատարելութիւն մըն է՝ որ առանց անոր ամէն կատարելութիւն իր յարգը կը կորսնցնէ . ոսկի կը նմանի , որ մէկը իր ազնիւ անօթները չկրնայ ալ ոսկիէ շինել՝ կ'ոսկեզօծէ զանոնք : Եւ անկ ալ թէ որ մէկը չունի խոհեմութիւն , գէթ ուրիշին խոհեմութեամբը իր կատարելութիւնները պէտք է օծէ , անոնց խրատներուն մտիկ դնելով : Բայց անփորձ պատանին ծերուն ամէն ըսածը ցնդածի խօսք կը սեւեւէ . կը կարծէ որ առջինները ամենեւին մտածել չէին գիտեր , փութումով թաքնուէր մեծ բանի տեղ կը դնէին . ծերութեան անհաշիւութիւններ է կ'ըսէ , աշխարհքս հիմա փոխուած է . հին ատենն է եղեր որ տղաքը չեն գիտեր եղեր մտածել , հիմա ծերերէն աղէկ գիտենք մտածել : Տեսնէ որ հասակակիցներէն մէկը քիչ մը աւելի խելք ունենալով՝ ծերու մը խօսքին իրաւունք կուտայ , Եւ ալ ծղրած ծերու մը պէս կը մտածես , կ'ըսէ : Եւ որոք երես տեսնելն ալ չուզեր , իրենց խրատներէն կը ձանձրանայ , կը ծաղրէ զիրենք ու իրենց մտածութեան կերպը . չմտածեր որ անոնք ուլ առա-

ջուց իրեն պէս մտածեր են . և ինչն ալ ետքը ետքը անոնց պէս պիտի մտածէ : Եւ բաղձայ ծերութեան հասնելու , ու ծերութիւնը կ'արհամարհէ . իր ծերանալու յոյսը աւելի աղէկ կը սեւեւէ , քան թէ անոնց ծերութեանը հասնիլը :

Եւ կարծէ որ ինքը բոլորովին տարբեր ծեր մը պիտոր ըլլայ , տաք արիւնով , գրեթէ սեւ մորուօք , բանէ մը չվախցող , բանի մը վրայ չկասկածող , երիտասարդաց բանին չխառնուող , վերջապէս կտրիճ ծեր մը՝ միայն տարիքով երիտասարդութենէ տարբեր : Բայց սակայն տասնրութ տարուան որ կ'ըլլայ՝ տասնըվեց տարուան եղած ատեն ըրածներուն ու խօսածներուն կը սկսի չհաւնիլ . քսան տարուան որ կ'ըլլայ՝ երկու տարի առաջ ըրածներուն չհաւնիր . վերջապէս տարուէ տարի անցած տարուան ըրածը ու խօսածը անփորձ մարդու գործ ու խօսք կ'երևնայ իրեն , փորձանքներէն առած սուղ սուղ համարներով : Բայց քանի որ համարներուն թիւը բաւական չէ եղած , փորձառութեան գիտութիւնը չսորվիր . որ բանին փորձն որ առաւ՝ կը սկսի ան բանին մէջ անփորձ եղողները մեղադրել , ու դեռ իրմէ աւելի հասակաւոր ու փորձ եղողէն չակնածեր : Եւ ինչն է ըսելով՝ կը կարծէ որ անոր միտքը չբանի . խաբարել կ'ուզէ զինքը . չմտածեր որ փորձ մարդուն միտքը որչափ ալ բանուկ չըլլայ՝ անգրադարձութիւնը աւելի է . ու ծերերը շատ անգամ խաբուած ըլլալով՝ աւելի կասկածոտ կ'ըլլան ու դժուարաւ կը խաբուին . զիրենք խաբել ուզողը՝ շատ անգամ ինքը կը խաբուի : Եւ փորձուած բան ալ է՝ որ մարդ մը իր տղայութեան ատենը ծերերուն հետ ինչպէս որ կը վարուի՝ իր ետեւիններէն նոյն բանը կ'ընդունի . ծերուն օրհնէնքը ու անէծքը որչափ զօրաւոր ըլլալը՝ սուրբ զիւրք մեզի կը սորվեցնէ :

Եւ ալ է որ ծերուն միտքը վախկոտ ու դանդաղ է , որովհետեւ հասակը անանկ կը բերէ . բայց մտածածը ամեն-

նէն ապահովն է : Հասակը չառած մարդուն մտածածը՝ շուտով բան առաջ տանելու յարմար է , բայց ապահովութիւն չունի , որ ամենէն հարկաւորն է : Եւրը վտանգաւոր տեղ մը քալելու ըլլայ՝ քայլը չառած ոտքովը կը փորձէ որ արդեօք ապահով է կոխած տեղը , որպէս զի չըլլայ թէ փոտած տախտակի վրայ կոխէ . անով թէ և կամայ՝ բայց առանց վտանգի առաջ կ'երթայ : Իսկ պատանին թէպէտ քայլերը շուտ շուտ կ'առնէ ու առաջ կ'երթայ , բայց շատ անգամ փոքր կ'իյնայ :

Սողոմոն որ ամէն երիտասարդներէն աւելի իրաւունք ունէր ծերերու խորհրդէն վեր դնելու իր մտածածը , բայց այսու ամենայնիւ իր ծերութեան աւտենը ուրիշ կերպ սկսաւ մտածել , ու երիտասարդին փոփոխամտութիւնը ու բռնած ճամբուն անհաստատութիւնը ցուցնելու համար , չորս բանի խելքս չհասնիր ըսաւ . « Լրծիւին օգու մէջ թողուցած ճամբուն , օձին քարի վրայ , նաւուն ծովու վրայ ձգած հետոցը , ու երիտասարդի մը բռնած ճամբուն » :

*

Մեղս , ճղաւն և ճանճ :

Մեղս մը կանուխ ելած առւտրանց կ'երթար ժողովելով բերքն անուշ ծաղկանց . ճղաւուն ալ ու ճանճն հոն հանդիպելով Բսկրան քննել մեղր սուր խելքով . ճղաւուր կ'ըսէր . « Իրաւ ո՞վ մեղու Բու մեղրդ կ'աժէ շատ զարմանալու . Բայց քիթ պէտք է որ հոտուն գիմանայ , վարդէն նանէէն գլուխ կը դառնայ . Թէ որ մէջը քիչ մը դգու՞մ մանար Բիչ մ'ալ բազանախ , գին չէր ունենար » : Ճանճն ալ վրայ բերաւ . « Ի՞նչ ըսենք մոմուն . Իրաւ որ վարպետ շինող է մեղուն , Բայց ես ալ աղուոր մոմ մը տեսեր եմ Որ ճրագու 1 կ'ըսեն , ի՞նչպէս բացատրեմ , հոտ ու համ՝ սեպէ թէ բուն մանանայ՝ Բուկդ այնպէս շինէ , տես ի՞նչ կը դառնայ » : Մայս ու այսպիսի բարակ դատմունքով Մեր երկու գիտունքն եկած քովէ քով՝ Մեղրին ու մոմուն վրայ կը խօսէին . Մեղուն կը նայէր լուսութեամբ իր բանին : Թէ որ այս ճանճին պէս են ու ճղաւն Մեր գործոց գատողքն և սուր քննաբան , հոգ չընենք , թող տանք անոնց անարտուժ իրենց սիրական ճրագուն ու գրգում :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՔ ՀԱՅՈՑ

Գ .

Վանդալարոյ՞ պարէնք , և Հայ թափառեմ :

ԼՆՑԵԱԼ տարուան՝ սեպտեմբեր ամսոյն մէջ հրատարակած Հայկական յիշատակարանաց մէջ 1 և 2 թիւերուն վրայ չէինք խօսած . ասոնք են երկու պատկերք Լրշակունի Հայ թագաւորազանց , ազնիւ քարերու վրայ քանդակած . ո՞վ ըլլալին յայտնի չէ , որովհետեւ վրանին գրուած չկայ . առաջին թիւը Վաղղիոյ արքունի թանգարանին մէջ կը պահուի , և կը ներկայացնէ երիտասարդ Հայ թագաւոր մը որ Տիգրանեան ցեղէն կ'երենայ . ուրուն վրայ դիտելու արժանի են երկայն և գլխին վրայ բոլորած մազերը : Խոյրն ալ գդակին մասը չունի , և շատ բարձր է . բարձրութենէն զատ վերի ծայրը շատ ամփոփուած , և տակաւի ձև մը առած է , որ ուրիշ բարձրադիր խոյրերու վրայ չերենար . վրան ալ արծուոյն տեղ աստղերը բազմացեր են , և իրաւցընէ Բազմաստեղաց կերպարանք մը կուտան : Սրայի զգեստը քղամիդն է կամ վերարկուն , որ սովորական է Լրշակունեաց և Պարթևաց , և անոնցմէ առաջ ալ նոյնը կը գործածուէր :

Երկրորդ թիւը որուն պատկերը առած ենք գլխադրաց պատկերներու հաւաքմունքէ մը , աւելի անծանօթ է մեզի , վասն զի չենք գիտեր որ թանգարանէն առնուած է , բայց ետեւէ ըլլալով իմանալով՝ ժամանակով այն ալ կ'իմացընենք և թերեւս աւելի տեղեկութիւն մ'ալ տանք : Թագուհւոյ մը դէմք է ասիկայ , որուն գլխին թագը Տիգրանայ թագին շատ նման է , թէպէտ և խուրին վերի ճառագայթած մասն չունի . վրան